

GUSTAV TÖNNIES IN SINOVI

ZBRALA: MILANKA IN STOJAN JAKOPIČ

TEHNIČNA POMOČ: TOMI MLINAR

SLOVENSKO-ŠVEDSKO DRUŠTVO

FEBRUAR 2017

UVODNA BESEDA O DRUŽINI TÖNNIES

GUSTAV TÖNNIES IN NJEGOVI SINOVI SO DELOVALI V LJUBLJANI OD LETA 1845 DO 1936, V ČASU VELIKIH DRUŽBENIH IN GOSPODARSKIH SPREMEMB V TAKRATNI EVROPI – POMLADI NARODOV IN USTANAVLJANJA NOVIH DRŽAV, INDUSTRIJSKE REVOLUCIJE, PA TUDI VOJN – BALKANSKE, I. IN II. SVETOVNE VOJNE, KI SO ZAZNAMOVALE TAKO TEDANJE DRUŽBE, KOT TUDI USODO NJIHOVE DRUŽINE.

OD ENE GOSPODARSKO NAJBOLJ AKTIVNIH DRUŽIN, V NJIHOVIH TOVARNAH JE BILO ZAPOSLENIH VEČ KOT 650 DELAVCEV, JE NJIHOVA VLOGA DANES SKORAJ POVSEM POZABLJENA. MNOGO NJIHOVIH DEL JE BILO PORUŠENIH, ŠE VEDNO PA OBSTAJAJO MNOGE JAVNE IN STANOVANJSKE ZGRADBE, ZA KATERE V DANAŠNJIH DNEH LE REDKO KDO VE, DA SO BILE DELO DRUŽINE TÖNNIES.

SLOVENSKO ŠVEDSKO DRUŠTVO NADALJUJE POBUDE DR. ANE BENEDETIČ, TURISTIČNEGA DRUŠTVA IN KRAJEVNE SKUPNOSTI KOSEZE, DA SE OHRANI SPOMIN NA ŽIVLJENJE IN DELO DRUŽINE TÖNNIES, KI JE VELIKO PRISPEVALA, DA SE JE TAKRATNA DEŽELA KRANJSKA UVRSTILA MED GOSPODARSKO RAZVITE EVROPSKE POKRAJINE, PRAV TAKO PA TUDI VPLIVALA NA RAZVOJ TRSTA, SARAJEVA IN ZAGREBA, V KATERIH SO KASNEJE DELOVALI NJIHOVI ČLANI.

GUSTAV JOHAN LUDVIG TÖNNIES (1814-1886)

GUSTAV TÖNNIES SE JE RODIL V
STRALSUNDU, KAMOR SE JE IZ
ŠVEDSKEGA SMÅLANDA PRESELIL
NJEGOVO OČE, LADIJSKI TESAR.

STRALSUND

ROJSTNO MESTO GUSTAVA TÖNNIESA

STRALSUND JE 700 LET STARO HANSEATSKO MESTO NA OBALI BALTSKEGA MORJA. V SVOJI ZGODOVINI JE BILO 200 LET, DO LETA 1815, POD ŠVEDSKO OBLASTJO.

ŽIVLJENJSKA POT GUSTAVA TÖNNIESA

MLADI GUSTAV SE JE IZUČIL TESARSTVA IN SE KOT TESARSKI VAJENEC USPOSABLJAL V NEMŠKIH DEŽELAH, ČEŠKI, ŠVICI, FRANCIJI, NORVEŠKI, ŠVEDSKI, RUSIJI IN AVSTRIJI V GRADCU, OD KODER SO GA LETA 1845 POSLALI V LJUBLJANO, DA TAM POSTAVI OSTREŠJE KOLIZEJA, TAKRAT ENE NAJVEČJIH STAVB V TEM DELU EVROPE. PO ODLIČNO OPRAVLJENEM DELU MU JE TAKRATNI ŽUPAN MESTA LJUBLJANE, JANEZ NEPOMUK HRADETSKY, PONUDIL SLUŽBO MESTNEGA TESARJA. PO PODROBNEM PREMISLEKU O POSLOVNIH PRILOŽNOSTIH TAKRATNEGA ČASA, KI JIH JE SPOZNAL NA SVOJIH POTEH PO EVROPI, TER PREDVSEM O RAZVOJNIH MOŽNOSTIH, KI JIH JE VIDEL OB IZGRADNJI NOVE ŽELEZNIŠKE POVEZAVE MED DUNAJEM, LJUBLJANO IN TRSTOM, JE PONUDBO SPREJEL. USTANOVIL JE TESARSKO PODJETJE, KI GA JE HITRO RAZŠIRIL NA PODROČJE GRADBENIŠTVA, PROIZVODNJE GRADBENIH MATERIALOV, LIVARSTVA IN STROJNE INDUSTRIJE. SODELOVAL JE PRI IZGRADNJI ŽELEZNIŠKIH POSTAJ NA PROGI CELJE–LJUBLJANA–TRST IN KASNEJE OD LJUBLJANE DO TRBIŽA. PREVZEL JE OBNOVO IN IZGRADNJO INDUSTRIJSKIH OBJEKTOV V LJUBLJANI: TEKSTILNE PREDILNICE, CUKRARNE, KOZLERJEVE PIVOVARNE, TOVARNE SLAŠČIC IN KAVNIH NADOMESTKOV, TOBAČNE TOVARNE. USTANOVIL JE STROJNE TOVARNE IN LIVARNE V ŠIŠKI IN OPEKARNO V KOSEZAH. PREVZEL JE KAMNOLOME V NABREŽINI, REPENTABRU IN MOMJANU. V TRSTU JE ZGRADIL SKLADIŠČA V PRISTANIŠČU IN ŽELEZNIŠKO POSTAJO, KAMOR JE VLAK IZ LJUBLJANE PRVIČ PRIPELJAL 17. JULIJA 1857.

GUSTAV TÖNNIES (1814 -1886) IN AMALIJA TÖNNIES, ROJ. MALOVRH (1829-1906)

GUSTAV TÖNNIES SE JE LETA 1847 POROČIL Z AMALIJO, HČERKO GOSTILNIČARJA MALOVRHA IZ RIMSKE CESTE V LJUBLJANI. RODILO SE JIMA JE DEVET OTROK. SINOVI GUSTAV, ADOLF, WILHELM, RUDOLF IN EMIL, SO SE PO ŠOLANJU VKLJUČILI V OČETOVA PODJETJA IN DELOVALI V LJUBLJANI, TRSTU, ZAGREBU IN SARAJEVU.

GUSTAV TÖNNIES JE UMRL V LJUBLJANI, LETA 1876.

SINOVI GUSTAVA IN AMALIJE TÖNNIES

GUSTAV
TÖNNIES
(1851-1922)

Adolf Tönnies

ADOLF
TÖNNIES
(1855-1900)

Wilhelm Gustav Tönnies

WILHELM
TÖNNIES
(1857-1925)

Emil Tönnies

EMIL
TÖNNIES
(1863-1941)

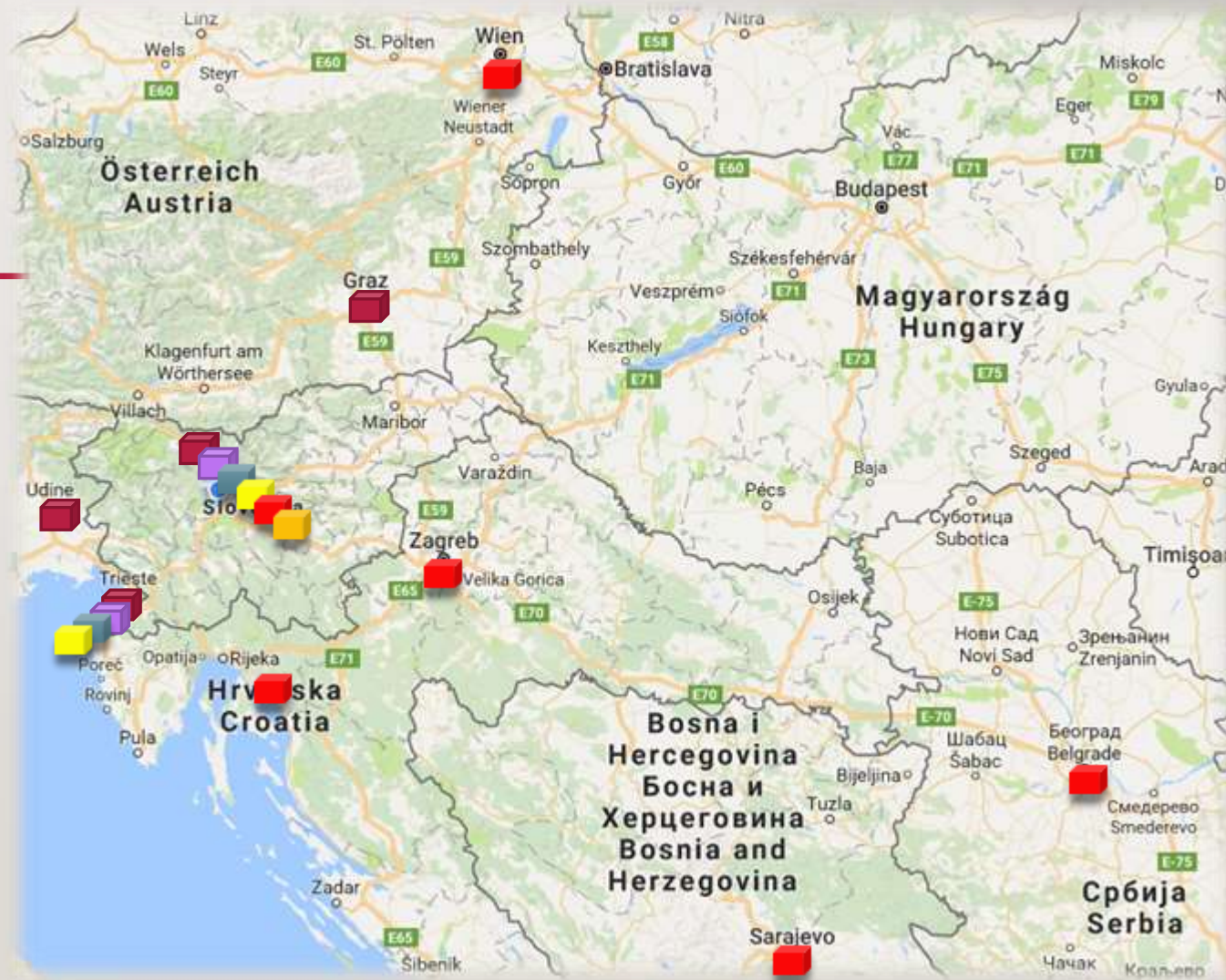

Rudolf Tönnies

RUDOLF
TÖNNIES
(1869-1929)

KJE SO DELALI GUSTAV TÖNNIES IN SINOVI

- **GUSTAV (OČE)** – GRAZ,
LJUBLJANA, TRST, TRBIŽ
- **GUSTAV (SIN)** – LJUBLJANA,
TRST
- **ADOLF** – LJUBLJANA, TRST
- **EMIL** – LJUBLJANA, TRST
- **RUDOLF** – LJUBLJANA,
DUNAJ, ZAGREB,
CRIKVENICA, SARAJEVO,
BEOGRAD
- **WILHELM** - LJUBLJANA

ŽIVLJENJE IN DELO GUSTAVA TÖNNIESA IN SINOV - KRONOLOGIJA

Gustav Toennies

Gustav Toennies (mlajši)

Adolf Toennies

Wilhelm Toennies

Emil Toennies

Rudolf Toennies

1814 1824 1829 1830 1842 1844 1845 1846 1847 1849 1851 1855 1857 1858 1863 1867 1868 1869 1870 1871 1872 1880 1883 1886 1892 1895 1896 1897 1899 1900 1901 1905 1906 1908 1909 1911 1919 1921 1922 1923 1925 1929 1941

Gustav Toennies se rodi v Stralsundu

Gustav T. se šola za tesarja v Hamburgu

Amalija Malovrh se rodi gostilničarju Marku Malovrhu

Gustav T. se začne strokovno izpopolnjevati v nemških deželah, na Češkem, v Švici, Franciji, Norveški, na Švedskem, v Rusiji in v Avstriji

Gustav T. je delovodja v tesarskem podjetju Ohlmeier v Gradcu

Gustava T. je povabi investitor Withlam v Ljubljano, da zgradi ostrešje takrat največje stavbe v tem delu Evrope - Koližeja

Gustava T. povabi župan Ljubljane Janez Nepomuk Hradetsky za mestnega tesarja

Gustav T. opravi strokovni izpit, sprejme službo mestnega tesarja v Ljubljani, ustanovi podjetje za tesarstvo, ključavničarstvo in kasneje gradbeništvo

Odrpta je železniška proga Dunaj-Ljubljana

Gustav T. se poroči z Amalijo Malovrh

Rodi se sin Gustav

Rodi se sin Adolf

Rodi se sin Wilhelm; Gustav T. kupi zemljišče (70.000m²) v Šiški; Odrpta je železniška

proga Ljubljana-Trst

Toenniesi obnovijo pogorelo Cukrarno; Gustav T. kupi kamnolome v Repniju, Nabrežini in Monjaju

Rodi se sin Emil

Toenniesi zgradijo pivovarno Kozler, danes Union

Toenniesi postavijo most Hradetskega med Trančo in Jurčičevim trgom v Ljubljani

Rodi se sin Rudolf

Odrprejo železniško progo Ljubljana-Trbiž (Rodolfino); Gustav T. in Dobner ustanovita

podjetje Strojne tovarne in livarne

Toenniesi zgradijo Tovarno slaščic Tschinkel; Toenniesovi obnovijo in razširijo prednico Madil

Toenniesi zgradijo skladišče in prezidajo železniško postajo v Trstu; Toenniesi zgradijo Tobačno tovarno Ljubljana

Dobner izstopi iz podjetja Strojne tovarne in livarne; Toenniesi razširijo opekarno Koseze in postavijo krožno peč

Gustav T. dobi odklivanje od cesarja Franca Jožefa ob 600-letnici priključitve Kranjske

Habsburški monarhiji; Gustav T. razdeli podjetje na strojni in gradbeni del in podjetja prepusti sinovom

Umre Gustav Toennies

Toenniesi zgradijo Nemško gledališče (danes Opera) in vodovodni rezervoar v Tivoliju

Potres v Ljubljani

Toenniesi obnavljajo cerkvi sv. Jakoba, sv. Petra in pošto v Ljubljani

Toenniesi gradijo vojaško bolnico na Zaloški in vojašnici na Bleiweisovi in Poljanski v Ljubljani

Toenniesi gradijo sodno palačo, mestno ubožnico in klasično gimnazijo

Umre Adolf Toennies

Toenniesovi gradijo naslednja poslopja: Hribarjevo hišo, hiše na Tavčarjevi 2, 3, 5,

Bambergovo hišo, hiše na Miklošičevi 16, 20, 22, Trubarjevi 2, Gradišču 8 in 10, Prešernovi 3 in 5, Bethovnovi 9, Prešernovem trgu 1, Zupančičevi 7, 8 in 12, Cankarjevi 10 in 16, Poljanski 13, 20 in 28, Janeza Pavla II 6, 7 in 8.

Toenniesi obnavljajo cerkev sv. Martina na Bledu; Odrpta je bohinjska železniška proga,

kamniti solkanski most z najdaljšim lokom v Evropi (sestavljjen iz klesanih kamnov iz

kamnoloma v Nabrežini)

Umre Amalija Toennies; Toenniesi gradijo Dekliški licej Mladika (danes MZZ) in

katoliško tiskarno (danes Pravna fakulteta)

Toenniesi zgradijo cerkev v Rajhenburgu (danes Brestanici)

Toenniesi zgradijo Jakopičev paviljon v Tivoliju v Ljubljani

V HE Završnica zaženejo Peltonovi turbini, ki jih zgradijo v Toenniesovi tovarni

Toenniesove Strojne tovarne in livarne, livarna Samassa in Žabkarjeva Tovarna

energetskih naprav se združijo v Strojno tovarno in livarno, d.d. (danes Litostroj);

Gradbeno dejavnost tovarn razdelijo na dve podjetji, ki ju vodi Rudolf T.

Toenniesi obnovijo Evangeličansko cerkev Primoža Trubarja v Ljubljani

Umre Gustav Toennies mlajši

Toenniesi zgradijo stavbo Jugoslovanske kreditne banke (danes Banka Slovenije) in

Ljubljanski dvor (sedež Slovenskih železnic)

Umre Wilhelm Toennies

Umre Rudolf Toennies; Vodenje Toenniesovih gradbenih podjetij prevzame Emil

Toennies in hči Rudolfa Toennies Frigga

Umre Emil Toennies; Vodenje Toenniesovih tovarn prevzame Frigga do konca 2.

svetovne vojne

DELA GUSTAVA TÖNNIESA IN SINOVA

JAVNE ZGRADBE V LJUBLJANI IN DRUGOD

JAVNE ZGRADBE V LJUBLJANI IN DRUGOD

-
1. Kolizej, Gosposvetska 13 (1844)
  2. Železniška postaja Ljubljana, Trg OF 6 (1849)
  3. Železniška postaja Verd, Verd 143 (1859)
  4. Železniška postaja Trst (1872)
  5. Skladišča v tržaškem pristanišču (1859)
  6. Železniška postaja Škofja Loka, Kidričeva cesta 61 (1869)
  7. Kamniti most v Solkanu
  8. Cukrarna, Poljanski nasip (1858)
  9. Madilova predilnica, Kolodvorska ulica (1859)
  10. Pivovarna Kozler (danes Union), Pivovarniška ulica 2 (1866)
  11. Most Hradeckega, Prule (1868)
  12. Tovarna slaščic Tschinkel, Dunajska cesta 27 (1871)
  13. Tobačna tovarna, Tržaška 2 (1872)
  14. Ljubljanska opera, Župančičeva 1 (1892)
  15. Tivolski vodovod – zajetje (1892)
  16. Dekliška osnovna šola, Levstikov trg (1896)
  17. Pošta, Čopova 11 (1896)
  18. Javno kopališče, Prečna 7 (1899)
  19. Vojaška bolnišnica, Zaloška 3 (1897)
  20. Topniška vojašnica, Dunajska 56 (1897)
  21. Vojašnica Moste, Roška (1897)
  22. Nacionalni inštitut za javno zdravje, Trubarjeva 2 (1898)
  23. Sodišče, Tavčarjeva 9 (1899)
  24. Mestna ubožnica (danes gastroenterološka klinika), Japljeva 2 (1899)
  25. Klasična gimnazija (danes OŠ Prežihovega Voranca), Prežihova 8 (1899)
  26. Dekliški licej Mladika, Prešernova cesta 25 (1906)
  27. Katoliška tiskarna (danes Pravna fakulteta), Poljanski nasip 2 (1906)
  28. Jakopičev paviljon, Park Tivoli (1908)
  29. Ljubljanski dvor (danes SŽ), Kolodvorska 11 (1923)
  30. Ljubljanska kreditna banka (danes Banka Slovenije), Slovenska 35 (1923)

JAVNE ZGRADBE V LJUBLJANI

- 1 Kolizej
- 2 Železniška postaja
- 3 Cukrarna
- 4 Madilova predilnica
- 5 Pivovarna Union
- 6 Most Hradeckega
- 7 Tov. slaščic Tschinkel
- 8 Tobačna tovarna
- 9 Opera
- 10 Tivolski vodovod
- 11 Dekliška osnovna šola
- 12 Pošta
- 13 Javno kopališče
- 14 Vojaška bolnišnica
- 15 Topniška vojašnica
- 16 Vojašnica Moste
- 17 Nac. inst. za javno zdravje
- 18 Sodišče
- 19 Mestna ubožnica
- 20 Klasična gimnazija
- 21 Mladika
- 22 Katoliška tiskarna
- 23 Jakopičev pavilijon
- 24 Ljubljanski dvor
- 25 Ljubljanska kreditna banka

1

KOLIZEJ, GOSPOSVETSKA 13, LJUBLJANA

1844 IN 2009, KO SO GA PORUŠILI

2

ŽELEZNIŠKA POSTAJA, TRG OF 6, LJUBLJANA

1849 IN DANES

ŽELEZNICA LJUBLJANA - TRST

ŽELEZNIŠKA PROGA SE PREKO
KRAŠKEGA ROBA SPUŠČA PROTI TRSTU.
VIADUKT IZ KRAŠKEGA KAMNA JE IZ
BLIŽNJIH KAMNOLOMOV NABREŽINE
IN REPENTABORA.

VIR: MUZEJ RIVOLTELLA, TRST

3

ŽELEZNIŠKA POSTAJA VERD, 1859

4

ŽELEZNIŠKA POSTAJA TRST, 1872

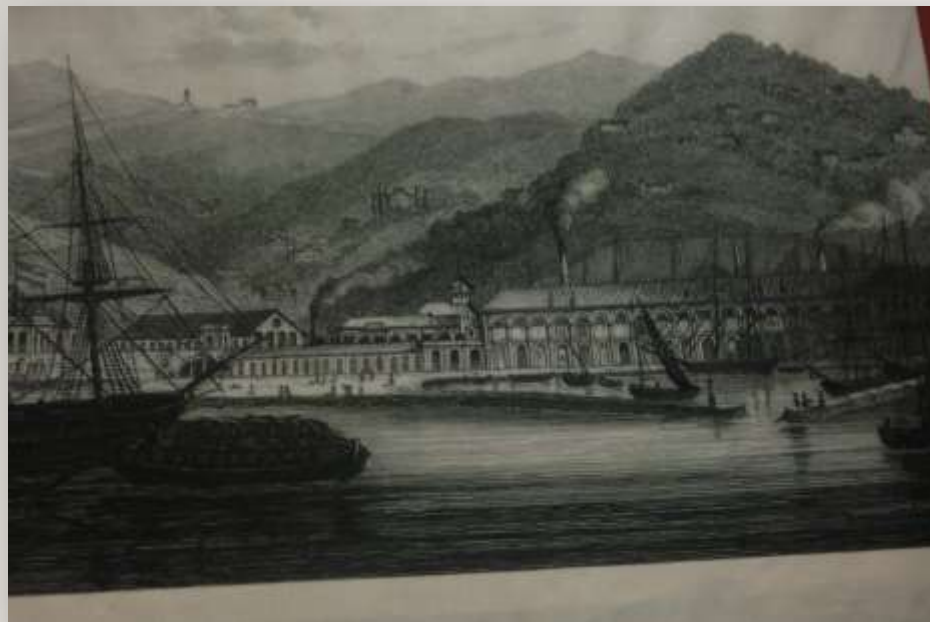

5

SKLADIŠČA V TRŽAŠKEM PRISTANIŠČU

1859 IN DANES (RIŽARNA)

VIR: MUZEJ RIVOLTELLA, TRST

8

ŽELEZNIŠKA POSTAJA ŠKOFJA LOKA, 1869

OB PROGI RUDOLFINA

9

KAMINITI MOST V SOLKANU

KAMNITI BLOKI SO BILI IZKLESANI V KAMNOLOMU V NABREŽINI

8

CUKRARNA, POLJANSKI NASIP, LJUBLJANA

1859 IN DANES

9

MADILOVA PREDILNICA, 1859

KOLODVORSKA ULICA, LJUBLJANA

10

PIVOVARNA KOZLER (UNION), PIVOVARNIŠKA 2, LJ 1866 IN DANES

11

MOST HRADECKEGA, LJUBLJANA, 1867

1867 - POSTAVLJEN MED TRANČO IN JURČIČEVIM TRGOM
1928 - PLEČNIK GA PRESTAVI V MOSTE
2011 - PRESTAVIJO GA NA PRULE

12

TOVARNA SLAŠČIC TSCHINKEL, DUNAJSKA 27, LJ, 1871

DANES STOLPNICA DELA

J. Kotar, Tovarna kavinih surogatov Aug. Tschinkel, fotografije, 1908
J. Kotar, Aug. Tschinkel Coffee Substitutes Factory, photographs, 1908

13

TOBAČNA TOVARNA, TRŽAŠKA 2, LJUBLJANA

LETA 1872 IN DANES

14

LJUBLJANSKA OPERA, ŽUPANČIČEVA 1, LJUBLJANA

1892 NEMŠKO GLEDALIŠČE

15

TIVOLSKI VODOVOD - ZAJETJE, 1892

POTRES V LJUBLJANI, 1895

TÖNNIESOVO GRADBENO PODJETJE JE BILO OB LJUBLJANSKEM POTRESU LETA 1895 MED NAJVEČJIMI, ZATO NI NAKLJUČJE, DA SO BILI TAKO PRI OBNOVI RAZRUŠENEGA MESTA, KOT PRI DOBAVI GRADBENIH MATERIALOV MED NAJPOMEMBNEJŠIMI PODJETJI PRI OBNOVI IN RAZVOJU MESTA. SODELOVALI SO PRI IZGRADNJI POMEMBNIH JAVNIH ZGRADB : ŠOL, BOLNIŠNIC, VODOVODA, KANALIZACIJE, POŠTE, SODIŠČA, TISKARNE, GLEDALIŠČA, SLIKARKEGA PAVILIONA, VOJAŠNIC, RELIGIOZNIH OBJEKTOV IN ŠTEVILNIH STANOVANJSKIH ZGRADB.

VIR: WIKIPEDIA

16

DEKLIŠKA OSNOVNA ŠOLA, 1896

LEVSTIKOV TRG, LJUBLJANA

17

POŠTA, 1896

ČOPOVA 11, LJUBLJANA

18

JAVNO KOPALIŠČE, PREČNA 7, LJUBLJANA, 1899

DANES CENTER ZA OTROKE IN DRUŽINE

19

VOJAŠKA BOLNICA, ZALOŠKA 3, LJUBLJANA, 1897

DANES OČESNA KLINIKA

20

TOPNIŠKA VOJAŠNICA, 1897

DUNAJSKA 56, LJUBLJANA

21

VOJAŠNICA MOSTE, ROŠKA, LJUBLJANA, 1897

NEKOČ IN DANES

22

NACIONALNI INŠTITUT ZA JAVNO ZDRAVJE, 1898

TRUBARJEVA 2, LJUBLJANA

23

SODIŠČE, 1899

TAVČARJEVA 9, LJUBLJANA

24

MESTNA UBOŽNICA, JAPLJEVA 2, LJUBLJANA, 1899

DANES GASTROENTEROLOŠKA KLINIKA

25

KLASIČNA GIMNAZIJA, PREŽIHOVA 8, 1906

DANES OŠ PREŽIHOV VORANC

26

DEKLIŠKI LICEJ MLADIKA, PREŠERNOVA 25, 1906

DANES MINISTRSTVO ZA ZUNANJE ZADEVE

27

KATOLIŠKA TISKARNA, POLJANSKI NASIP 2, 1906

DANES PRAVNA FAKULTETA

JAKOPIČEV PAVILJON, LJUBLJANA, 1908

PORUŠEN LETA 1962 OB IZGRADNJI CESTNE OBVOZNICE

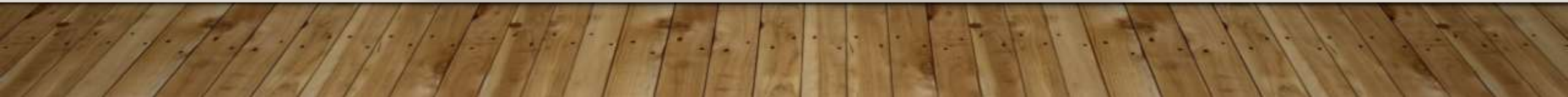
NAČRTE JE IZDELAL MAKS FABIANI, KREDITIRAL IN GRADIL PA JE GUSTAV TÖNNIES

29

LJUBLJANSKI DVOR, KOLODVORSKA 11, 1923

DANES SEDEŽ SLOVENSКИH ŽELEZNIC

30

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA, SLOVENSKA 35, 1923

DANES BANKA SLOVENIJE

DELA GUSTAVA TÖNNIESA IN SINOVA

STANOVANJSKE ZGRADBE V LJUBLJANI

STANOVANJSKE ZGRADBE V LJUBLJANI

1. Hribarjeva hiša, Tavčarjeva 2 (1903)
2. Bambergova hiša, Miklošičeva 16 (1907)
3. Krisperjeva hiša, Miklošičeva 20 (1901)
4. Miklošičeva 22 (1901)
5. Prešernova 1 in 3 (1905)
6. Beethovnova 9 (1904)
7. Prešernov trg 1 (1905)
8. Cankarjeva 10 in 16 (1905)
9. Župančičeva 7 in 10 (1907)
10. Tavčarjeva 3 in 5 (1908)
11. Poljanska cesta 13
12. Ulica Janeza Pavla II. 6, 7, 8
13. Rimska 20 in 22 (1932)
14. Rimska 1, 5 in 6 (1895)
15. Gradišče 8 in 10 (1927)
16. Trg Francoske revolucije 6 (1909)
17. Gosposka 12 (1903) in 5 (1911)
18. Pod Trančo 2 (1881)
19. Stritarjeva 8 in 10 (1899)
20. Mestni trg 24 (1901), 10 (1929) in 11 (1907)
21. Trubarjeva 6 (1895) in 32 (1901)
22. Slomškova 1 (1928)
23. Kongresni trg 16 (1895)
24. Cankarjeva 3 (1906)
25. Gornji trg 34 (1894)

STANOVANJSKE ZGRADBE V LJUBLJANI

- 1 Hribarjeva hiša
- 2 Bambergova hiša
- 3 Krisperjeva hiša
- 4 Miklošičeva cesta 22
- 5 Prešernova cesta 1
- 6 Prešernova cesta 3
- 7 Beethovnova ulica 9
- 8 Prešernov trg 1
- 9 Cankarjeva cesta 10
- 10 Cankarjeva cesta 16
- 11 Župančičeva ulica 7
- 12 Župančičeva ulica 10
- 13 Tavčarjeva ulica 3
- 14 Tavčarjeva ulica 5
- 15 Poljanska cesta 13
- 16 Ulica Janeza Pavla II. 6
- 17 Ulica Janeza Pavla II. 7
- 18 Ulica Janeza Pavla II. 8
- 19 Rimska cesta 20
- 20 Rimska cesta 22
- 21 Rimska cesta 1
- 22 Rimska cesta 5
- 23 Rimska cesta 6
- 24 Gradišče 8

- 25 Gradišče 10
- 26 Trg francoske revolucije 6
- 27 Gosposka ulica 12
- 28 Gosposka ulica 5
- 29 Pod Trančo 2
- 30 Stritarjeva ulica 8
- 31 Stritarjeva ulica 10
- 32 Mestni trg 24
- 33 Mestni trg 10
- 34 Mestni trg 11
- 35 Trubarjeva cesta 6
- 36 Trubarjeva cesta 32
- 37 Slomškova ulica 1
- 38 Kongresni trg 16
- 39 Cankarjeva 3
- 40 Gornji trg 34

1

HRIBARJEVA HIŠA, 1903

TAVČARJEVA 2, LJUBLJANA

2

BAMBERGOVA HIŠA, 1907

MIKLOŠIČEVA 16, LJUBLJANA

3

KRISPERJEVA HIŠA

MIKLOŠIČEVA 20, LJUBLJANA

4

STANOVANJSKA HIŠA

MIKLOŠIČEVA 22, LJUBLJANA

5

STANOVANJSKA HIŠA

PREŠERNOVA 1 IN 3, LJUBLJANA

6

STANOVANJSKA HIŠA

BEETHOVNOVA 9, LJUBLJANA

7

STANOVANJSKA HIŠA

PREŠERNOV TRG 1, LJUBLJANA

8

STANOVANJSKI HIŠI

CANKARJEVA 10 IN 16

9

STANOVANJSKI HIŠI ŽUPANČIČEVA 7 IN 10

10

STANOVANJSKI HIŠI

TAVČARJEVA 3 IN 5

11

STANOVANJSKA HIŠA

POLJANSKA CESTA 13

12

STANOVANJSKI HIŠI

ULICA JANEZA PAVLA II. 6, 7 IN 8

13

STANOVANJSKI HIŠI

RIMSKA 20 IN 22 (1932)

14

STANOVANJSKE HIŠE

RIMSKA 1 (1895), RIMSKA 5 (1897) IN RIMSKA 6 (1895)

15

STANOVANJSKI HIŠI GRADIŠČE 8 IN 10 (1927)

16

STANOVANJSKA HIŠA

TRG FRANCOSKE REVOLUCIJE 6 (1909)

17

STANOVANJSKI HIŠI

GOSPOSKA 12 (1903) IN 5 (1911)

18

STANOVANJSKA HIŠA POD TRANČO 2 (1881)

19

STANOVANJSKI HIŠI STRITARJEVA 8 IN 10 (1899)

20

STANOVANJSKE HIŠE

MESTNI TRG 24 (1901), 10 (1929) IN 11 (1907)

21

STANOVANJSKI HIŠI

TRUBARJEVA 6 (1895) IN 32 (1901)

22

STANOVANJSKA HIŠA

SLOMŠKOVA 1 DANES, ZGRAJENA LETA 1928

23

STANOVANJSKA HIŠA

KONGRESNI TRG 16 (1895)

24

STANOVANJSKA HIŠA

CANKARJEVA 3 (1906)

25

STANOVANJSKA HIŠA

GORNJI TRG 34 (1894)

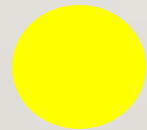

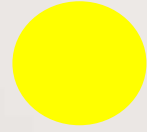

DELA GUSTAVA TOENNIESA IN SINOV

SAKRALNI OBJEKTI

SAKRALNI OBJEKTI

-
1. Cerkev Sv. Jakoba, **Ljubljana**, 1895
  2. Cerkev Sv. Petra, **Ljubljana**, 1895
  3. Evangeličanska cerkev Primoža Trubarja v **Ljubljani**, obnova 1922
  4. Cerkev Marije Lurške, **Brestanica**, 1908
  5. Cerkev Sv. Martina, **Bled**, 1906
  6. Cerkev Sv. Martina, **Šmartno pri Litiji**

SAKRALNI OBJEKTI

1

CERKEV SV. JAKOBA, 1895

LJUBLJANA

2

CERKEV SV. PETRA, 1895

LJUBLJANA

3

EVANGELIČANSKA CERKEV PRIMOŽA TRUBARJA

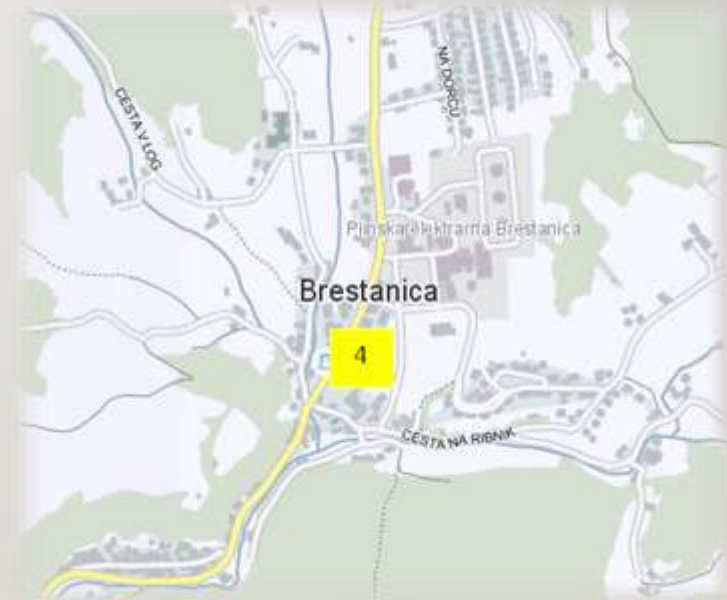
LJUBLJANA, OBNOVA LETA 1922

4

CERKEV LURŠKE MARIJE, 1908

BRESTANICA

5

CERKEV SV. MARTINA, 1905

BLED

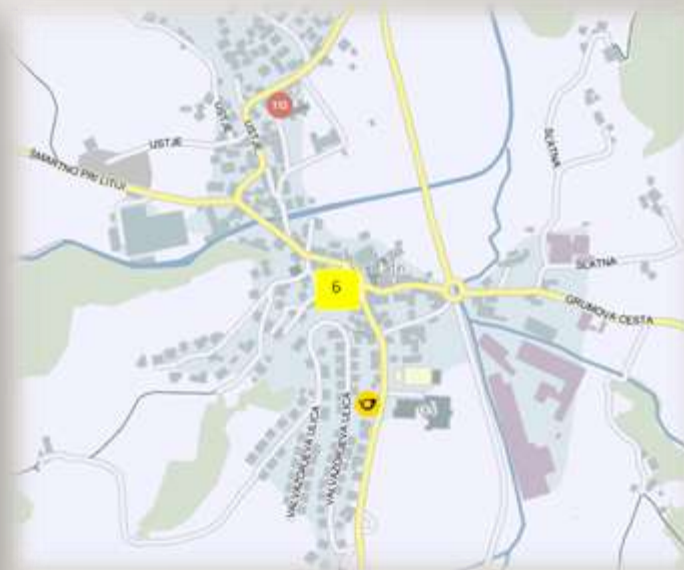

6

CERKEV SV. MARTINA

ŠMARTNO PRI LITJI

POSESTI IN TOVARNE TÖNNIESOV

TÖNNIESOVA VILA V KOSEZAH

OB BAJERJU IN V BODOČEM TÖNNIESOVEM PARKU

OPEKARNA KOSEZE

1882 OPEKARNA IN GLINOKOP, DANES BAJER IN STANOVANJSKO NASELJE

V KOSEŠKI OPEKARNI, V KATERI JE GUSTAV TÖNNIES UVEDEL PRVO KROŽNO PEČ NA KRANJSKEM, SO IZDELOVALI KAKOVOSTNO OPEKO, KI SO JO PRODAJALI TUDI V VRSTO SOSEDNIJH DEŽEL.

STROJNE TOVARNE IN LIVARNE

LETA 1870 IN DANES

STROJNE TOVARNE IN LIVARNE SO TÖNNIESI LETA 1919 PRODALI NOVOUSTANOVljeni DELNIŠKI DRUŽBI, V KATERO SO ZDRUŽILI ŠE SAMASSOVO LIVARNO IN ŽABKARJEVO TOVARNO ENERGETSKIH STROJEV. TA DRUŽBA JE DELOVALA DO LETA 1935 IN JE BILA PO II. SVETOVNI VOJNI ENA OD ZAMETKOV LITOSTROJA. DANES NA TEJ LOKACIJI GRADIJO NOV MUSLIMANSKI CENTER.

KAMNOLOM V NABREŽINI

VČASIH KAMNOLOM, DANES TURISTIČNO NASELJE PORTO PICCOLO

img_2185.mp4

DELA GUSTAVA TÖNNIESA IN SINOV

IZDELKI IZ STROJNIH TOVARN IN KAMNOLOMOV

IZDELKI STROJNIH TOVARN:

1. Žage in lesnoobdelovalni stroji (tehnični muzej Bistra)
2. Peltonove in Francisove turbine za HE (večja HE Završnica in 80 manjših)
3. Preše za izdelovanje slamnikov (Bistra, Domžale)
4. Seizmografi (seizmograf Albina Belarja)
5. Žičnice

V FINANČNEM POGLEDU JE GRADBENI DEL TÖNNIESOVIH PODJETIJ PREKAŠAL STROJNIŠKEGA. TA PA JE BIL POMEMBNEJŠI, SAJ S ŠIROKO PALETO PROIZVODOV - OD STROJEV ZA GOZDARSTVO, LESNO PREDELOVALNO INDUSTRIJO, TRANSPORTNIMI NAPRAVAMI, ČRPALKAMI, TURBINAMI DO PREŠ ZA IZDELAVO SLAMNIKOV IN INSTRUMENTOV ZA MERJENJE POTRESNIH SUNKOV - PREDSTAVLJA PIONIRSKO DELO V SLOVENSKI STROJEGRADNJI IN JE BIL PO II. SVETOVNI VOJNI ZAMETEK LITOSTROJA IN VRSTE STROJNIH TOVARN.

LESNO OBDELOVALNI STROJ

TEHNIČNI MUZEJ BISTRA

PELTONOVA TURBINA V HE ZAVRŠNICA, 1914

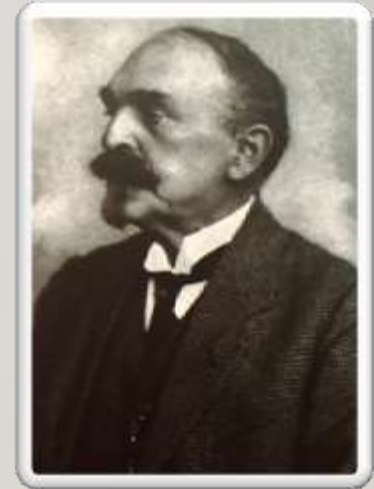
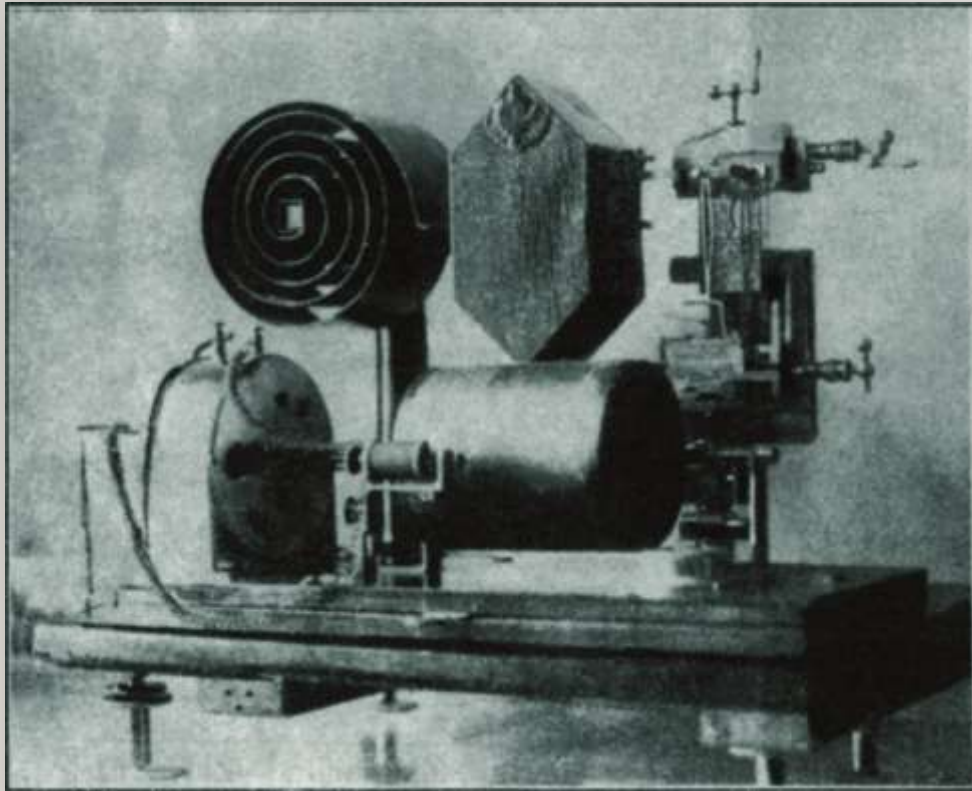
PRVA DEŽELNA ELEKTRARNA, DANES KULTURNO-TEHNIČNI SPOMENIK

SEIZMOGRAF ALBINA BELARJA

ALBIN BELAR
(1874-1939)

PREŠA ZA IZDELOVANJE SLAMNIKOV

OPEKA IZ OPEKARNE KOSEZE

OPEKE SO IMELE VTISNJENE INICIALKE GV IN RG (RUDOLF, GUSTAV)

ŽELEZNI KANALIZACIJSKI POKROV

KANALIZACIJSKI POKROV PRIČA , DA SO TÖNNIESOVI SODELOVALI TUDI
PRI IZGRADNJI LJUBLJANSKEGA KANALIZACIJSKEGA OMREŽJA (1896)

ŽELEZNA VRTNA OGRAJA

LITOŽELEZNE OGRAJE SO BILE POSTAVLJENE OB MNOGIH VRTOVIH IN STOPNIŠČIH. VELIKO JIH JE ŠE OHRANJENIH, ŽAL MNOGE V SLABEM STANJU.

DRUGI O TÖNNIES-IH

DNEVNIK JUTRO JE OB 70-LETNICI EMILA TÖNNIESA ZAPISAL:

„Jubilant je, kakor vsi ljubljanski Tönniesi, po očetu švedskega porekla, poteka iz stare rodovine v Smaalandu, kjer segajo korenine daleč v leto 1520. Gustav Tönnies, oče današnjega sedemdeset letnika je prišel 1845 v Ljubljano in je tukaj otvoril stavbarsko obrt, ki je v nemali veri pripomogla, da se je Ljubljana, a tudi slovensko podeželje, v stavbnem pogledu močno razmahnilo.“

Jutro, 1933

IZ KNJIGE VITEZA DR. FRANČIŠKA HAYMERLA O ŽIVLJENJU IN DELU GUSTAVA TÖNNIESA, 1895:

„Lep vzgled, kako naposled neutrudna tvornost, združena s strokovnim znanjem, premaga sleherne ovire, podaja nam življenje Gustava Tönniesa, katerega lahko prištevamo pravim velikim industrijalcem dežele kranjske.“

Po opisu njegovega dela nadaljuje:

„... dočim je pričel z 12 tesarji, dela danes v Tönniesovem zavodu od 460 do 600 delavcev, in sicer tesarji, mizarji, stavbinski in strojni ključarji, livci, zidarji, poleg teh vedno dokaj dninarjev, itd. Posebno je spešil svojo stroko na Kranjskem s tem, da je vsekdar najemal delavce domačine. Izobraževal jih je v raznih strokah in kadar se je takšen delavec izvežbal do dobra ostal je navadno v Tönniesovi tvornici, zakaj imel je blagega gospodarja in je bil tudi dobro plačan za svoje zmožnosti.“

IZ KNJIGE FRANČIŠKA VITEZA HAYMERLA O ŽIVLJENJU IN DELU GUSTAVA TÖNNIESA, 1895:

In zaključni:

„Gustav Tönnies je umrl 12. novembra 1886. Velikanski pogreb je pričal, da je pokojnika čislalo vse prebivalstvo ljubljansko. Živel je namreč le s svojim podjetjem in vedno spoštoval narod v katerem je živel in ljubil deželo, ki mu je bila druga domovina.“

ZLATI KRIŽEC S KRONO, 1883

OB 600-LETNICI PRIKLJČITVE KRANJSKE K HABSBUŠKI MONARHIJI JE CESAR FRANC JOŽEF OBISKAL LJUBLJANO IN V STROJNIH TOVARNAH IN LIVARNAH GUSTAVU TÖNNIESU PODELIL VISOKO ODLIKOVANJE, ZLATI KRIŽEC S KRONO.

JESENKA CICO: DJELO ARHITEKTA RUDOLFA TÖNNIESA U BOSNI I HERCEGOVINI, 1897 – 1918

FAKULTETA ZA ARHITEKTURO SARAJEVO, 2004

OVITEK MAGISTRSKEGA DELA

GROBNICA DRUŽINE TÖNNIES

ŽALE, LJUBLJANA

DRUŽINA TÖNNIES JE POKOPANA V DRUŽINSKI GROBNICI NA LJUBLJANSKIH ŽALAH. GROBNICA, ENA NAJLEPŠIH NA LJUBLJANSKEM POKOPALIŠČU, JE PRIČELA PROPADATI, KER SO SE POTOMCI, KI SO SE IZ SLOVENIJE ODSELILI, ODPOVEDALI NAJEMU. NOVI NAJEMNIK JE GROBNICO OBNOVIL, HKRATI PA, V NASPROTJU Z DOLOČILI ZAVODA ZA VARSTVO KULTURNE DEDIŠČINE, IZ SPOMENIKA PRENESEL VSE NAGROBNE PLOŠČE V SAMO GROBNICO, TAKO DA TA NIMA VEČ OBELEŽIJ DRUŽINE TÖNNIES. MENIMO, DA BI BIL TUDI OBISK TEGA KRAJA POMEMBNA TOČKA NA POTI PO DEDIŠČINI DRUŽINE TÖNNIES.

NAMESTO ZAKLJUČKA ...

Raziskave, opisane v tej predstavitvi, so že dale prve rezultate:

- Mestni svet Mestne občine Ljubljana je sprejel sklep o poimenovanju parka ob Koseškem bajerju po Gustavu Tönniesu.
- Ta digitalna predstavitev naj bi bila pobuda za turistično pot po dediščini Tönniesov v Ljubljani.
- Na ljubljanskih fakultetah pripravljajo diplomska, magistrska in doktorska dela o dediščini Tönniesov.
- Pobuda za nadaljnje raziskave gredo tudi v Trst, Zagreb in Sarajevo. Slednji se že ponaša z magistrskim delom na to temo.
- To je osnova za pripravo razstave o delih družine Tönnies.

MANFRED TÖNNIES (1940)

PRAVNUK GUSTAVA TÖNNIESA

LETA 2016 SMO SE SREČALI Z MANFREDOM, EDINIM PRAVNUKOM GUSTAVA TÖNNIESA, KI JE BIL LETA 1940 ROJEN V LJUBLJANI IN ŽIVI V CELOVCU.

VIRI

- Arhiv dr. Ane Benedetič (živi v Toennies-ovi vili v Kosezah)
- Bogo Zupančič: Usoda ljubljanskih stavb in ljudi
- Mestni muzej Ljubljana
- Muzej Pivovarne Union
- Arhiv mesta Stralsund
- Arhiv Nadškofije Ljubljana
- Arhitekturni muzej mesta Ljubljane
- Železničarski muzej, Ljubljana
- Muzej Rivoltella, Trst
- Tehniški muzej Slovenije, Bistra
- HE Završnica in HE Moste, Žirovnica
- Vodnik po ljubljanskih Žalah
- Darinka Kladnik: Preobrazbe Ljubljane, 2004
- Arhiv Manfreda Toenniesa
- Arhiv Aleša Krisperja
- Mestna občina Ljubljana: Portret mesta Ljubljana, 2014
- Dr. Frančišek vitez Haymerle: Životopisni obrazi, 1895
- Dr. Rudolf Andrejka: Kronika najstarejše ljubljanske industrije
- Enciklopedija Slovenije
- Razstava ob 150 letnici rojstva arhitekta Maksa Fabianija, Ljubljana
- Razstava La grande Trieste 1890 - 1914
- Slovenski bibliografski leksikon
- Peter Hawllina, rodoslovje
- Zgodovina strojništva in tehnične kulture na Slovenskem, Fakulteta za strojništvo, Ljubljana
- Fakulteta za arhitekturo, Ljubljana, Delavnica Stanovanjske zgradbe Tönniesov v Ljubljani
- Jesenka Cico : Djelo arhitekta rudolfa Tönniesa u Bosni i Hercegovini 1897 - 1918
- Fotografije: Zmago Tančič, Milanka in Stojan Jakopič, Wikipedia